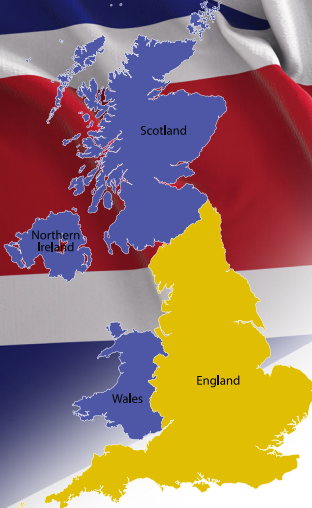

ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

กรณีศึกษา

สหราชอาณาจักรบริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ

บทความนี้เป็นบทความที่มีการปรับปรุงเนื้อหาเพิ่มเติมจากเอกสารประกอบการศึกษาของผู้เรียนหลักสูตรข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ รุ่นที่ 56 โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย กองบัญชาการกองทัพไทย ซึ่งบทความจะอธิบายถึงหลักการจัดทำข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของประเทศเป้าหมาย โดยยกตัวอย่างการจัดทำข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ของสหราชอาณาจักร บริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ ผ่านกรณีวิธีด้านการข่าวในการรวบรวมข่าวสารตามองค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ 8 ด้าน และการประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เพื่อวิเคราะห์ขีดความสามารถ จุดอ่อนแหลม ผลกระทบที่มีต่อประเทศไทย การกำหนดแนวทางปฏิบัติ ตลอดจนข้อเสนอแนะในการดำเนินการเพื่อเสนอต่อผู้ใช้ข่าวต่อไป

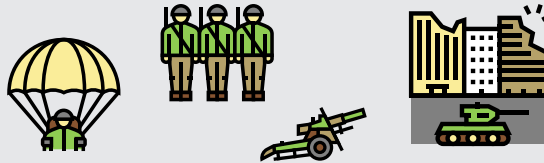
ความสำคัญข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

กลั้ออารยธรรมมนุษย์ขับเคลื่อนด้วยความรุ่งเรืองปนเสื่อมถอยของอาณาจักรและรัฐชาติ ผ่านความขัดแย้งและการทำสงคราม ความอยู่รอดของชนชาติเกิดขึ้นได้จากการป้องกันภัยรุกรานจากภายนอก และการระมัดระวังภัยความขัดแย้งที่อาจปะทุขึ้นจากภายใน ซึ่งเครื่องมือที่จะช่วยให้นักปกครองและนักการทหารสามารถวางแผนและดำเนินการเพื่อรักษาความมั่นคงของชนชาติได้ คือ ข้อมูลข่าวสาร ทั้งของตนเอง ศัตรูคู่ขัดแย้ง และมิตรประเทศ

¹ นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ กลุ่มงานพัฒนาแผนปฏิบัติการภายในองค์กร สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ

เพื่อเข้าถึงการรับรู้ข้อมูลข่าวสารดังกล่าว งานด้านการข่าวจึงมีความสำคัญมาตั้งแต่อดีต เพื่อให้ข่าวสารหรือข้อมูลที่ได้รับนำไปใช้ประโยชน์ได้ โดยในช่วงแรกเริ่มข่าวสารถูกใช้งานด้านการทหารเป็นหลัก เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล 3 ประเภท คือ ข้อมูลคู่ขัดแย้ง ลมฟ้าอากาศ และภูมิประเทศของสมรภูมิ เพื่อใช้ประกอบการวางแผนการรบให้เกิดข้อผิดพลาดน้อยที่สุด ต่อมาในช่วงคริสต์ศตวรรษที่ 19 ได้เริ่มมีการพัฒนางานด้านการข่าวให้มั่งคั่งการจารกรรม ข่าวกรอง และต่อต้านข่าวกรอง

จนกระทั่งช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เมื่อโลกเข้าสู่ภาวะสงครามเย็น งานด้านการข่าวได้ถูกขยายขอบเขตขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องด้วยภาวะดังกล่าว ประเทศมหาอำนาจไม่สามารถใช้กำลังทางทหารเข้าปะทะกันโดยตรง แต่จะต้องอาศัยการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อแย่งชิงพื้นที่ เขตอิทธิพล และการสร้างเครือข่ายมิตรประเทศ อันนำไปสู่การนำแนวคิดด้านความมั่นคงในเชิงภูมิรัฐศาสตร์มาใช้พิจารณาประกอบ 2 แนวคิดได้แก่ แนวคิดใจกลางโลก (Heartland) ของแม็คคินเดอร์ ที่กล่าวถึงความสำคัญในการเข้าสู่พื้นที่ใจกลางโลกในรัสเซียและแนวคิดขอบโลก (Rimland) ของนิโคลัส สปีคแมน ที่กล่าวถึงความสำคัญในการครอบครองพื้นที่ริมขอบโลก² เพื่อโอบล้อมและเข้าถึงพื้นที่ใจกลางโลก ซึ่งในขณะนั้น หมายถึง สหภาพโซเวียต³

นอกจากนี้ มีการนำแนวคิดการประเมินพลังอำนาจของชาติ (National power) มาใช้พิจารณาขีดความสามารถเพื่อค้นหาจุดแข็งและจุดอ่อนของประเทศเป้าหมาย เพื่อกำหนดนโยบายรับมือในด้านต่าง ๆ ว่าจะจะเป็นประเทศคู่ขัดแย้งหรือมิตรประเทศต่อกัน โดยแต่ละประเทศมีคำจำกัดความของพลังอำนาจของชาติที่แตกต่างกัน ในส่วนของประเทศไทย วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักรนิยามองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติ ประกอบด้วย ภูมิศาสตร์ ภาวะประชากร ทรัพยากรทางธรรมชาติ ความเชื่อ ศาสนา จริยธรรม และความจงรักภักดี ลักษณะประจำชาติ กำลังทหาร วิทยาศาสตร์เทคโนโลยี การพลังงานและสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศและการทูต การศึกษา และอุดมการณ์ของชาติและภาวะผู้นำ

² Sir Halford Mackinder, *Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction*, (NDU Press:Washington DC, 1942).

³ Nicholas J. Spykman, *The Geography of the Peace*, (Harcourt,Brace and company:USA, 1944).

2

งานข่าวกรองในปัจจุบัน

จากสถานการณ์และบริบทที่ซับซ้อน ส่งผลให้เกิดความต้องการใช้ประโยชน์จากงานข่าวกรองอย่างหลากหลาย โดยสามารถจำแนกออกได้ตามประเภทการใช้ประโยชน์เป็น 3 ประเภท คือ

2.1

ข่าวกรองแห่งชาติ หรือข่าวกรองในระดับชาติ

มุ่งเน้นการรวบรวมข่าวสาร ข้อมูลที่เกิดขึ้นภายในประเทศ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการกำหนดนโยบาย การบริหาร การปกครอง การพัฒนาบริการ และการสวัสดิการของภาครัฐ ซึ่งล้วนเป็นกิจการในประเทศทั้งหมด รวมทั้งสามารถใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้อีกด้วย

2.2

ข่าวกรองทางทหาร

เป็นข่าวกรองที่นำมาใช้ในการวางแผนการรบ โดยพิจารณาจากความรู้เกี่ยวกับข้าศึก ลมฟ้าอากาศ และลักษณะทางภูมิศาสตร์ ส่วนนี้จะเรียกว่าข่าวกรองทางทหาร และยังมีอีกส่วนที่ใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการทหารต่อประเทศคู่ขัดแย้ง และมิตรประเทศ เพื่อให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ของชาติตนเองที่กำหนดไว้ ซึ่งส่วนนี้จะเรียกว่า “ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์”

2.3

ข่าวกรองประเภทอื่น ๆ

เป็นข่าวกรองที่สามารถใช้สนับสนุนข่าวกรองแห่งชาติ และข่าวกรองทางทหารได้ในส่วนที่เกี่ยวข้อง อาทิ ข่าวกรองทำเนียบกำลังรบ ข่าวกรองด้านเทคโนโลยีของชาติ ข่าวกรองด้านการติดต่อสื่อสาร และข่าวกรองด้านการภาพ

อีกส่วนที่ใช้ในการกำหนดนโยบายด้านการทหารต่อประเทศคู่ขัดแย้ง และมิตรประเทศ **เพื่อให้บรรลุต่อวัตถุประสงค์ของชาติตนเองที่กำหนดไว้ จะเรียกว่า “ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์”**

ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ แม้จัดอยู่ในประเภทของข่าวกรองทางทหารแต่สามารถนำไปใช้ประโยชน์เพื่อสนับสนุนข่าวกรองแห่งชาติ ในการกำหนดนโยบายด้านการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างประเทศได้ด้วยเช่นกัน โดยข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เป็นการศึกษาถึงพลังอำนาจของชาติผ่านการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร เพื่อพิจารณาถึงขีดความสามารถของประเทศคู่ขัดแย้ง หรือมิตรประเทศ แล้วนำมาพิจารณา กำหนดหนทางปฏิบัติที่มีต่อประเทศนั้น ๆ อย่างเหมาะสม มีความสัมพันธ์อันดีและไม่เสียเปรียบทั้งในยามสงบ และยามภัยสงคราม เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และผลประโยชน์ของชาติ อันเป็นจุดมุ่งหมายสูงสุดในการดำรงอยู่ของประเทศ อาทิ การมีเอกราช อธิปไตย ความเจริญก้าวหน้า การเป็นผู้นำในด้านต่างๆ รวมทั้งความมีเกียรติและศักดิ์ศรีในเวทีการเมืองระหว่างประเทศ

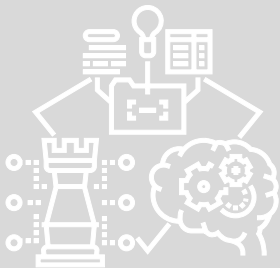
ขั้นตอนการปฏิบัติการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

อาศัยหลักการเดียวกับการจัดทำข่าวกรองประเภทอื่น ๆ คือ จะดำเนินการภายใต้ ‘วงรอบข่าวกรอง’⁴ ซึ่งมี 4 ขั้นตอน ดังนี้

3.1

ขั้นการอำนวยความสะดวก (วางแผน)

นักข่าวจะได้รับความช่วยเหลือจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้ข่าวกรอง โดยอาจเป็นหัวข้อข่าวสารเร่งด่วน หรือหัวข้อข่าวสารที่จำเป็นในการปฏิบัติงาน เมื่อนักข่าวได้รับหัวข้อข่าวสารมาแล้ว จะต้องพิจารณา กำหนดขอบเขตการดำเนินงาน ทั้งในส่วนของสมมติฐาน เครื่องมือ วิธีการ แหล่งข้อมูลที่จะเข้าถึงได้ รวมทั้งแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมที่จำเป็นต้องใช้เงินหรือปัจจัยอื่น ๆ สนับสนุนการเข้าถึง ทั้งนี้ การกำหนดขอบเขตจะต้องดำเนินการตามห้วงเวลาที่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้ข่าวกรองต้องการใช้ข่าวกรอง สำหรับการจัดทำข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ จะมีการจัดทำภายในวงรอบไม่เกิน 5 ปี เพื่อปรับปรุงข้อมูลให้ทันสมัยอยู่เสมอ

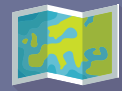

⁴ โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย, คู่มือข่าวกรองทางยุทธศาสตร์, (กรุงเทพมหานคร, ม.ป.ป.), 106.

3.2

ขั้นตอนการรวบรวมข่าวสาร ดำเนินการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข่าวสารต่าง ๆ ทั้งแหล่งข่าวเปิดและแหล่งข่าวปิด อาจพิจารณาทั้งข้อมูลอ้างอิง หรือการสัมภาษณ์ ชักถามบุคคลที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ ในการรวบรวมข้อมูลจะต้องประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวและความน่าจะเป็นของเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้ง ความกระฉับกระเฉง ความกะทัดรัด และความสมบูรณ์ของข่าวสาร โดยในขั้นตอนนี้จะพิจารณาการรวบรวมข้อมูลและข่าวสารของประเทศเป้าหมาย ตามองค์ประกอบสำคัญของชาติ ที่เรียกว่า องค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ ทั้ง 8 ด้าน ดังนี้

3.2.1 ข่าวกรองทางภูมิศาสตร์ เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารด้านภูมิรัฐศาสตร์ที่สำคัญ อาทิ ที่ตั้ง อาณาเขต รูปร่าง ลักษณะภูมิประเทศ ภูมิอากาศ และแหล่งทรัพยากร

3.2.2 ข่าวกรองทางสังคมจิตวิทยา เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับความเป็นมาของชนชาติที่อาศัยในประเทศเป้าหมาย ข้อมูลประชากรศาสตร์ด้านอายุ อาชีพ ค่านิยม ภาษา ลักษณะนิสัย ความสัมพันธ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ กับสถาบันทางสังคม รวมทั้งการศึกษา ศาสนา วัฒนธรรม การแพทย์ และการสาธารณสุข

3.2.3 ข่าวกรองทางเศรษฐกิจ เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เงินทุนสำรอง การลงทุน ทั้งในและต่างประเทศ รวมทั้งอิทธิพลทางเศรษฐกิจที่ต่างชาติมีต่อประเทศเป้าหมาย ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความแข็งแกร่งและจุดอ่อนทางเศรษฐกิจที่ประเทศเป้าหมายกำลังเผชิญอยู่

“การรวบรวมข้อมูลจะต้องประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข่าวและความน่าจะเป็นของเนื้อหาข่าวสาร รวมทั้งความกระฉับกระเฉง ความกะทัดรัด และความสมบูรณ์ของข่าวสาร”

3.2.4 ข่าวกรองทางการเมือง เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับโครงสร้างและวิถีทางด้านการเมืองการปกครอง แนวคิดทางการเมือง เสถียรภาพทางการเมือง รวมทั้งคุณภาพของผู้นำประเทศและสถาบันทางการเมือง ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเป็นปึกแผ่นภายในของประเทศ และแนวโน้มในการกำหนดนโยบายด้านการต่างประเทศของประเทศเป้าหมาย

3.2.5 ข่าวกรองทางการทหาร เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร

เกี่ยวกับโครงสร้างและกำลังทหารของประเทศเป้าหมาย ทั้งทางบก ทางเรือ และทางอากาศ รวมทั้งกำลังกึ่งทหาร กำลังอาสา ที่ตั้งสำคัญทางการทหาร รวมทั้งท่าทีของประชาชนที่มีต่อกิจการด้านการทหาร ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ความเข้มแข็งด้านกำลังรบ ความพร้อมรบ และปัจจัยสนับสนุนกำลังรบของประเทศเป้าหมายเมื่อเข้าสู่ภาวะสงคราม

3.2.6 ข่าวกรองทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นการรวบรวม

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับศักยภาพในการวิจัยและการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีของประเทศเป้าหมาย การได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ การพัฒนานักวิจัย การลงทุนการวิจัย และนวัตกรรมที่มีผลกระทบต่อโลก ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้อิทธิพลของประเทศเป้าหมายที่มีต่อประเทศอื่น ๆ ผ่านการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการต่อรอง เจริญ หรือรักษาผลประโยชน์ของชาติ

3.2.7 ข่าวกรองทางประวัตินบุคคล เป็นการรวบรวมข้อมูลข่าวสาร

ที่เกี่ยวข้องกับบุคคลสำคัญของประเทศเป้าหมาย ทั้งผู้ดำรงตำแหน่งสำคัญในอดีตและปัจจุบัน รวมทั้งบุคคลผู้มีอิทธิพลทางความคิดต่อโลกหรือภูมิภาคในด้านต่าง ๆ

3.2.8 ข่าวกรองทางการขนส่งและโทรคมนาคม เป็นการรวบรวม

ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับโครงข่ายคมนาคมในประเทศเป้าหมาย ทั้งการขนส่ง และการโทรคมนาคม ซึ่งเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความสามารถของประเทศเป้าหมายในการส่งกำลังบำรุง และความสามารถในการติดต่อสื่อสารภายในประเทศ

3.3

ขั้นตอนการผลิตข่าวกรอง หรือ การประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

เป็นการดำเนินการนำข่าวสารที่รวบรวมมาได้ทั้งหมด เข้าสู่กระบวนการคัดเลือกข่าวสารโดยพิจารณาวิเคราะห์ความเกี่ยวข้อง ความสำคัญ และความน่าเชื่อถือของเนื้อหาข่าวสาร นำไปสู่การตีความเนื้อหา และวิเคราะห์ข้อเสนอแนะที่ควรดำเนินการต่อหัวข้อข่าวสารนั้น โดยในการจัดทำประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์มีหัวข้อดำเนินการ ดังนี้

3.3.1

ความมุ่งหมาย เป็นการสรุปเหตุผลในการทำประมาณการข่าวกรอง

ทางยุทธศาสตร์ อาทิ ตามข้อสั่งการ หัวข้อข่าวสารที่ผู้บังคับบัญชากำหนด การปรับปรุงการประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ประเทศเป้าหมายให้มีความทันสมัยในห้วงระยะเวลาไม่เกิน 5 ปี หรือการติดตามสถานการณ์ความเปลี่ยนแปลงเฉพาะด้าน

3.3.2

สมมติฐาน เป็นการสรุปสถานการณ์โดยทั่วไป หรือคาดการณ์เหตุการณ์

และสถานการณ์ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปจากปัจจุบัน ซึ่งเป็นกรอบเบื้องต้นในการประมาณการณ์ข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ต่อประเทศเป้าหมาย

3.3.3

สรุปปัจจัยองค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เป็นการสรุป

ข้อเท็จจริงจากองค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ 8 องค์ประกอบ ที่มีการดำเนินวิธีการรวบรวมข่าวสารทางยุทธศาสตร์มาแล้ว โดยไม่มีการใส่ข้อคิดเห็นส่วนตัวของผู้จัดทำประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์

3.3.4

การวิเคราะห์องค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ เป็นการนำข้อสรุป

ปัจจัยองค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์มาวิเคราะห์ร่วมกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เพื่อสรุปขีดความสามารถ จุดแข็ง จุดอ่อนแหลม และจุดอ่อนของประเทศเป้าหมายในแต่ละด้าน ทั้งนี้การวิเคราะห์องค์ประกอบจะนำปัจจัยที่เป็นพลังอำนาจของชาติ 5 ด้าน ได้แก่ สังคมจิตวิทยา เศรษฐกิจ การเมือง การทหาร และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มาวิเคราะห์ขีดความสามารถและจุดอ่อนแหลม ปัจจัยละ 2 ด้านขึ้นไป

3.3.5 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดหนทางปฏิบัติในทางยุทธศาสตร์

เป็นการนำขีดความสามารถและจุดต่อแหลมจากพลังอำนาจของชาติมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อค้นหาหนทางปฏิบัติที่ประเทศเป้าหมายสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาหรือเสริมสร้างศักยภาพเดิมที่มีอยู่ให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งแต่ละองค์ประกอบของพลังอำนาจของชาติ จะมีหนทางปฏิบัติอย่างน้อยองค์ประกอบละ 2 ข้อ

3.3.6 หนทางปฏิบัติในทางยุทธศาสตร์

เป็นการพิจารณาเลือกหนทางปฏิบัติขององค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ที่เป็นพลังอำนาจของชาติแต่ละองค์ประกอบที่ดีที่สุดเพียงข้อเดียว

3.3.7 ผลกระทบต่อประเทศไทย

เป็นการวิเคราะห์ผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อประเทศไทย หากประเทศเป้าหมายเลือกดำเนินการตามหนทางปฏิบัติในทางยุทธศาสตร์ตามข้อ 3.3.6 โดยผลกระทบนั้นจะเป็นได้ทั้งในเชิงบวกและเชิงลบ

3.3.8 ข้อเสนอแนะ

เป็นการระบุแนวทางหรือนโยบายด้านอื่น ๆ ที่ประเทศไทยสามารถกำหนดเพื่อดำเนินต่อประเทศเป้าหมาย

3.4

ขั้นการกระจายและการใช้ ดำเนินการรายงาน หรือจัดส่งเอกสารสรุปให้แก่ผู้บังคับบัญชาหรือผู้ใช้ข่าวกรอง โดยมุ่งเน้นให้ทันเวลาต่อการใช้งาน และจะต้องรักษาความปลอดภัยของข่าวกรองมิให้ผู้ไม่เกี่ยวข้องเข้าถึงข่าวกรองนั้น

การวิเคราะห์องค์ประกอบข่าวกรองทางยุทธศาสตร์ กรณีสหราชอาณาจักร บริเตนใหญ่ และไอร์แลนด์เหนือ

4.1

ปัจจัยด้านภูมิศาสตร์ สหราชอาณาจักรมีขีดความสามารถในฐานะประเทศเกาะที่มีพื้นที่เทือกเขาสูงและเป็นหน้าผาหินลาดชันทางตอนเหนือ ซึ่งเหมาะสมต่อการป้องกันประเทศ ส่วนพื้นที่ตอนในส่วนใหญ่เป็นที่ราบ เอื้อต่อการตั้งถิ่นฐาน และวางระบบโครงข่ายคมนาคมทั่วถึง อย่างไรก็ตาม จุดอ่อนแหลมสำคัญคือความเสี่ยงต่อการถูกปิดล้อมโดยกำลังทางเรือจากคู่ขัดแย้ง นอกจากนี้ชายฝั่งทะเลทางใต้เป็นพื้นที่ราบเรียบ มีหาดทรายเป็นแนวยาว และอยู่ห่างจากทวีปยุโรปแผ่นดินใหญ่ไม่ถึง 200 กิโลเมตร ทำให้ภัยต่อการยกพลขึ้นบก

4.2

ปัจจัยด้านสังคมจิตวิทยา สหราชอาณาจักรมีสถาบันการศึกษาที่ได้รับการยอมรับ และมีผู้สนใจจากทั่วโลกเข้ามาศึกษาต่อที่สหราชอาณาจักรเป็นจำนวนมาก ขณะเดียวกันด้วยพื้นเพของประวัติศาสตร์ประเทศที่ยาวนาน และเคยเป็นประเทศมหาอำนาจเจ้าอาณานิคมของโลก ทำให้ชาวสหราชอาณาจักรมีความภูมิใจในปมหลังและอัตลักษณ์ของตนอย่างมาก อย่างไรก็ตามอิทธิพลทางการศึกษาของสหราชอาณาจักรกำลังเผชิญกับความท้าทายจากการแข่งขันของระบบการศึกษาในประเทศอื่น ๆ ที่เป็นทางเลือกให้นักศึกษา รวมทั้ง ภาษาทางเลือกนอกเหนือจากภาษาอังกฤษ ที่ได้รับความสำคัญและมีความจำเป็นมากขึ้น เช่น ภาษาจีน ขณะที่ปัญหาของแคว้นสกอตแลนด์ที่ยังคงมีความพยายามเรียกร้องขอแยกตัวเป็นเอกราชยังคงเป็นปัจจัยท้าทายที่รัฐบาลสหราชอาณาจักรยังคงต้องให้ความสำคัญ

4.3

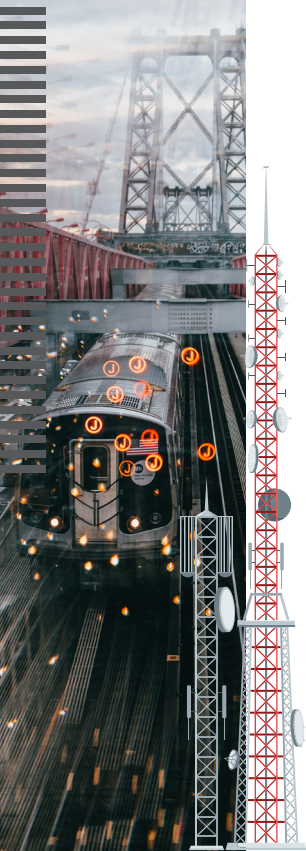
ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สหราชอาณาจักรมีโครงสร้างทางเศรษฐกิจที่เข้มแข็ง โดยมี City of London เป็นศูนย์กลางทางการเงินที่ใหญ่ที่สุดอันดับ 2 ของโลก รวมทั้งทรัพยากรธรรมชาติที่รองรับต่อการผลิตและการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ อย่างไรก็ตาม สหราชอาณาจักรยังคงประสบปัญหาการชะลอตัวของเศรษฐกิจจากการออกจากสมาชิกภาพของสหภาพยุโรป ทำให้นักลงทุนย้ายฐานการลงทุนไปยังเมืองอัมสเตอร์ดัม ประเทศเนเธอร์แลนด์ อาจจะสูญเสียความเป็นผู้นำด้านการเงินของโลกและส่งผลกระทบต่อค่าครองชีพของประชาชน เกิดปัญหาการขาดดุลงบประมาณภาครัฐ ปัญหาน้ำสาธารณะ และปัญหาน้ำท่วมฉับพลัน

สหราชอาณาจักรมีโครงสร้าง และธรรมเนียมปฏิบัติที่เข้มแข็ง รวมทั้ง มีระบบ
ประสิทธิภาพ ภาคประชาชนสามารถเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองในทุกระดับ
ผลประโยชน์ที่เข้มแข็ง อาทิ กลุ่มสหภาพแรงงานครู สหภาพแรงงานรถไฟ
ในการต่อรองกับรัฐบาลที่สูงและกระทำได้โดยถูกกฎหมาย เช่น การประท้วง
จึงเป็นประเด็นท้าทายของรัฐบาลสหราชอาณาจักรในการกำหนดนโยบาย
การของภาคประชาชน

และมีความพร้อมในหลายด้าน อาทิ การจัดวางกำลัง อาวุธยุทโธปกรณ์ การจัดซื้อข้อมรบ และการจัดตั้งฐานทัพในต่างประเทศเพื่อปฏิบัติการทางทหาร รวมทั้งความร่วมมือทางทหารกับประเทศพันธมิตร อาทิ สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น รวมทั้งกลุ่มองค์กรระหว่างประเทศที่สำคัญ อาทิ นาโต้ และสหภาพยุโรป อย่างไรก็ตาม ปัญหาเศรษฐกิจของประเทศได้ส่งผลกระทบต่อกองทัพโดยตรง แม้จะมีแนวทางเพิ่มงบประมาณในระยะสั้น แต่มีแนวโน้มในระยะยาวที่จะปรับลดจำนวนกำลังพล โดยเฉพาะกำลังพลทางบก รวมทั้งการลดงบประมาณเพื่อการซ่อมบำรุง ซึ่งส่งผลให้กองทัพลดประสิทธิภาพลง รวมทั้งความท้าทายในการเผชิญกับภาวะความขัดแย้งระหว่างประเทศ ที่มีการแบ่งฝ่ายอย่างชัดเจน คือ กลุ่มสหรัฐอเมริกา นาโต้ และพันธมิตร กับฝ่ายจีน รัสเซีย เกาหลีเหนือ และองค์การความร่วมมือเซี่ยงไฮ้ ซึ่งอาจพัฒนาไปสู่การปฏิบัติการทางทหารโดยตรงต่อกัน

4.6 การพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีโครงสร้างหน่วยงานรองรับ และมีแผนการพัฒนาที่ชัดเจน สามารถพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีด้วยตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนในการดำเนินกิจการที่สำคัญต่าง ๆ อาทิ เทคโนโลยีทางทหาร อย่างไรก็ตามการพัฒนาดังกล่าวใช้งบประมาณจำนวนมาก หากปัจจัยทางเศรษฐกิจไม่เอื้ออำนวย หรือเกิดภาวะถดถอยทางเศรษฐกิจ อาจส่งผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการพัฒนาดังกล่าว

4.7

ปัจจัยด้านการขนส่งและโทรคมนาคม สหราชอาณาจักรมีระบบโครงข่ายคมนาคมหลากหลายรูปแบบที่มีความพร้อมต่อการใช้งานในประเทศและระหว่างประเทศ ทั้งทางถนน ทางราง ทางเรือ และทางอากาศ อย่างไรก็ตามจะเผชิญความเสี่ยงหากเกิดภาวะสงคราม และจุดยุทธศาสตร์ถูกยึดครอง จะทำให้คู่ขัดแย้งใช้โครงข่ายคมนาคมเดินทางเข้าโจมตีพื้นที่อื่น ๆ ของประเทศได้โดยง่าย

4.8

ปัจจัยด้านประวัติบุคคล บุคคลสำคัญของประเทศ โดยเฉพาะพระประมุขมีความสำคัญในฐานะศูนย์รวมขวัญกำลังใจ และเป็นภาพลักษณ์สำคัญของสหราชอาณาจักร นอกจากนี้ คณะรัฐบาลในปัจจุบันของนายกรัฐมนตรีริชี ซูแน็ก สร้างความเชื่อมั่นจากประวัติสำคัญด้านการบริหารงานคลั่งมาในอดีต จึงมีคุณสมบัติที่เหมาะสมต่อการบริหารประเทศที่กำลังเผชิญภาวะปัญหาด้านเศรษฐกิจในปัจจุบันเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตาม การขาดประสบการณ์ด้านอื่นที่เด่นชัดนอกเหนือจากภารกิจงานด้านการคลัง อาจไม่ได้รับความเชื่อมั่นจากประชาชนในการแก้ปัญหาอื่นมากนัก

5 การวิเคราะห์เพื่อกำหนดและเลือกหนทางปฏิบัติในทางยุทธศาสตร์

5.1

สังคมจิตวิทยา หนทางปฏิบัติ สหราชอาณาจักรน่าจะแก้ปัญหาเรื่องสกอตแลนด์ โดยจะต้องยืนยันตามมติศาลฎีกา เมื่อวันที่ 23 พฤศจิกายน 2565 ซึ่งได้ตีความกฎหมายจัดตั้งรัฐสภาสกอตแลนด์ พ.ศ. 2542 ให้สกอตแลนด์ต้องได้รับความเห็นชอบจากรัฐบาลสหราชอาณาจักรก่อน จึงจะจัดทำประชามติเกี่ยวกับเอกราชของสกอตแลนด์ได้ ขณะเดียวกันรัฐบาลสหราชอาณาจักรจะต้องแสดงความจริงใจในการแก้ไขปัญหของสกอตแลนด์ โดยผ่านการจัดทำแผนของสกอตแลนด์ที่รองรับต่อการออกจากสหภาพยุโรป (Brexit) โดยเร็ว พร้อมทั้งการรับประกันอำนาจและบทบาทหน้าที่ของรัฐสภาสกอตแลนด์ จากนั้น จึงแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาโดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้มหาวิทยาลัยในสกอตแลนด์มีความนิยมจากนักเรียนนักศึกษาทั่วโลกยิ่งขึ้น

5.2

เศรษฐกิจ หนทางปฏิบัติ สหราชอาณาจักรน่าจะแก้ปัญหาความตึงเครียดของ City of London โดยจะต้องทำแผนเสนอมาตรการด้านการลงทุนเพื่อจูงใจนักลงทุน โดยการส่งเสริมให้นักลงทุนนำเงินสกุลยูโรเข้ามาลงทุนใน City of London ได้ทันทีโดยไม่ต้องแปลงเป็นสกุลเงินปอนด์ รวมทั้งการให้มาตรการพิเศษกับนักลงทุนจากสหภาพยุโรปเหมือนดังนโยบายยูโรดอลลาร์ที่เคยดำเนินไว้ในอดีตเพื่อดึงดูดนักลงทุนที่ย้ายไปลงทุนที่อัมสเตอร์ดัมให้กลับมาที่ลอนดอนอีกครั้ง จากนั้นจึงส่งเสริมให้สหราชอาณาจักรเป็นประเทศที่มุ่งต่อการดำเนินนโยบายทางการเงินเป็นหลัก และลดการพึ่งพาการส่งออกทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วหมดสิ้นไป

5.3

การเมืองและการปกครอง หนทางปฏิบัติ สหราชอาณาจักรน่าจะแก้ปัญหการเมืองภาคประชาชน โดยจะต้องสื่อสารกับกลุ่มการเมืองภาคประชาชนอย่างตรงไปตรงมา โดยชี้ให้เห็นข้อดีและข้อเสียของข้อเรียกร้องจากภาคประชาชน รวมทั้งข้อเสนอการดำเนินการที่เป็นไปได้ โดยผู้นำรัฐบาลสหราชอาณาจักรจะต้องอาศัยการตอบกระทู้ถามนายกรัฐมนตรี (Prime Minister's question) ในการแสดงความชัดเจนของรัฐบาลในการแก้ไขปัญหาที่ภาคประชาชนเสนอ พร้อมทั้งเปิดเผยข้อมูลให้ภาคประชาชนสามารถติดตามความคืบหน้าในการดำเนินการได้อย่างต่อเนื่อง จากนั้น จึงนำข้อเรียกร้องที่เป็นไปได้ของภาคประชาชนมาประกอบการจัดทำแผนยุทธศาสตร์ระดับชาติระยะกลาง 5-10 ปี เพื่อกำหนดแนวทางในการบริหารประเทศที่เหมาะสม

5.4

การทหาร หนทางปฏิบัติที่สหราชอาณาจักรน่าจะแก้ปัญหภาวะความขัดแย้งกับประเทศคู่ขัดแย้ง โดยจะต้องแสดงบทบาทในฐานะประเทศที่สนับสนุนการใช้กำลังทางทหารเพื่อรักษาสันติภาพของโลกระยะยาว รวมทั้งแสดงท่าทีชัดเจนต่อการเคารพอธิปไตยของทุกประเทศ และสนับสนุนการฟื้นฟูประเทศที่เป็นเจ้าของพื้นที่ความขัดแย้ง จากนั้นจึงแสดงท่าทีทางการทหารที่จริงจัง ด้วยการลดกำลังพลที่ประจำตามฐานทัพในต่างประเทศ

5.5

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หนทางปฏิบัติ สหราชอาณาจักรน่าจะแก้ปัญหาคความเสี่ยงจากการวิจัยที่อาจไม่คุ้มค่า หากไม่ประสบความสำเร็จ โดยจะต้องนำนวัตกรรมที่มีการพัฒนาจนประสบความสำเร็จแล้ว มาเผยแพร่และเสนอต่อนานาชาติในการทดลองใช้ประโยชน์ เพื่อส่งเสริมบทบาทของสหราชอาณาจักรในฐานะประเทศผู้นำด้านการพัฒนานวัตกรรม จากนั้นจึงจัดเวทีการเจรจากับประเทศอื่น ๆ เพื่อสร้างกรอบความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่เอื้อประโยชน์ร่วมกัน โดยแลกเปลี่ยนกับนวัตกรรมที่สหราชอาณาจักรมีความต้องการอย่างสูง เช่น เชมิคอนดักเตอร์ ชิ้นส่วนประกอบรถยนต์อีวี

ผลกระทบต่อประเทศไทย

6.1

ด้านสังคมจิตวิทยา จากแนวโน้มที่แคว้นสกอตแลนด์ยังคงต้องการเสนอขอแยกตัวจากสหราชอาณาจักร ซึ่งจะส่งกระทบกับประเทศไทย ขึ้นอยู่กับโอกาสที่สามารถดำเนินการได้ หากสกอตแลนด์ดำเนินการสำเร็จ มีแนวโน้มที่สกอตแลนด์จะขอเข้าสหภาพยุโรป ซึ่งประเทศไทยจะต้องนำมาตรการที่ดำเนินการกับสหภาพยุโรป มาปรับใช้กับสกอตแลนด์เช่นเดียวกัน

6.2

ด้านเศรษฐกิจ นโยบายทางเศรษฐกิจของสหราชอาณาจักรที่ยังไม่สามารถตกลงกันได้ เพื่อรองรับต่อการออกจากสหภาพยุโรป รวมทั้งการสูญเสียสถานะผู้นำทางเศรษฐกิจการเงินของสหราชอาณาจักร ทำให้ไทยยังไม่สามารถกำหนดนโยบายการค้ากับสหราชอาณาจักรได้อย่างชัดเจน

6.3

ด้านการเมืองและการปกครอง แนวคิดการเมืองภาคประชาชนของสหราชอาณาจักรซึ่งมีความเข้มแข็งและมีพลังในการเจรจาต่อรองกับรัฐบาลได้อย่างเต็มที่ จะเป็นแบบอย่างให้การเมืองภาคประชาชนของไทยใช้เป็นแนวทางในการเรียกร้องความต้องการของกลุ่มต่อรัฐบาล ทั้งแนวทางการประท้วง การผลงานรวมทั้งอาจพัฒนาไปสู่การประท้วงที่มีการใช้ความรุนแรง

6.4

ด้านการทหาร สหราชอาณาจักรจะเป็นอีกประเทศที่เข้ามามีบทบาทในการเมืองระหว่างประเทศ โดยเฉพาะบทบาทในภูมิภาคเอเชีย-แปซิฟิก ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการวางนโยบายทางการทหารของไทยที่ต้องวางสมดุลด้านความสัมพันธ์กับประเทศมหาอำนาจต่าง ๆ มากขึ้น และมีความซับซ้อนยิ่งขึ้น

6.5

ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ประเทศไทยจะต้องปรับแนวทางการสร้างร่วมมือกับสหราชอาณาจักร โดยมุ่งเน้นการพัฒนานวัตกรรมเดิมให้ดียิ่งขึ้น ทดแทนแนวทางการร่วมแสวงหาการสร้างนวัตกรรมใหม่

ข้อเสนอแนะที่ประเทศไทยควรดำเนินการต่อสหราชอาณาจักร

7.1

ประเทศไทยควรใช้โอกาสในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมร่วมกันกับสหราชอาณาจักร รวมทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมกับสกอตแลนด์ เพื่อสร้างจุดยืนที่ให้ความเคารพต่อทั้งฝั่งสหราชอาณาจักรและสกอตแลนด์

7.2

ประเทศไทยควรเจรจาต่อรองกับสหราชอาณาจักรเพื่อสร้างร่วมมือด้านการลงทุนระหว่างกัน โดยเฉพาะการส่งเสริมศักยภาพเศรษฐกิจการเงิน เศรษฐกิจดิจิทัล และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ร่วมกัน

7.3

ประเทศไทยควรใช้วิถีทางการเมืองของสหราชอาณาจักรเป็นกรณีศึกษาตัวอย่างในการพัฒนาประชาธิปไตยแบบมีผู้แทน โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างรัฐสภาไทย และรัฐสภาสหราชอาณาจักร ภายใต้กรอบของสหภาพรัฐสภา (Inter-Parliamentary Union) รวมทั้งการรักษาความสัมพันธ์ในฐานะประเทศที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขร่วมกัน โดยสร้างบรรยากาศความสัมพันธ์ที่ดี และไม่ก่อให้เกิดการก้าวก่ายกิจการภายในต่อกัน

7.4

ประเทศไทยควรใช้ความได้เปรียบเชิงภูมิศาสตร์ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และจุดยุทธศาสตร์สำคัญตามยุทธศาสตร์เอเชีย-แปซิฟิก เพื่อเจรจาความร่วมมือกับสหราชอาณาจักรในการเสริมสร้างความร่วมมือทางการทหารที่มุ่งเน้นการรักษาสันติภาพของโลก

7.5

ประเทศไทยควรแสวงโอกาสในการสร้างกรอบความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนนวัตกรรมและเทคโนโลยีร่วมกับสหราชอาณาจักร โดยเฉพาะนวัตกรรมดิจิทัลที่เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม 4.0

บรรณานุกรม

- คณะที่ปรึกษาด้านการข่าวกรอง สภาความมั่นคงแห่งชาติ. (2564). การประเมินกำลังอำนาจของชาติ (National Power) และภัยคุกคามรูปแบบใหม่. วารสารมุมมองความมั่นคง ฉบับที่ 7 ประจำเดือนมิถุนายน - กันยายน 2564. สถาบันความมั่นคงศึกษา สำนักงานสภาความมั่นคงแห่งชาติ
- บันฑูร บำเรอราช. (2566). หลักพื้นฐาน และวิวัฒนาการทางยุทธศาสตร์. สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ.
- นภดล คงสุจริต. (ม.ป.ป). ประมาณการข่าวกรองทางยุทธศาสตร์. โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย.
- เดอะ สแตนดาร์ด, ส่องจุดยืนและแนวนโยบายของ ริชิ ซุนัค นายกรัฐมนตรีสหราชอาณาจักรคนใหม่, <https://thestandard.co/rishi-sunak-policy-vision/>, [เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2567]
- บีบีซีไทย, นายกฯ คนใหม่ ประกาศแก้ “วิกฤตเศรษฐกิจรุนแรง” ที่อังกฤษกำลังเผชิญ, <https://www.bbc.com/thai/articles/cp6jy9z6n19o>, [เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 17 มีนาคม 2567]
- บีบีซี ไทย (2566), ราชวงศ์อังกฤษ : เจ้าชายแฮร์รีแฉใครอะไร ในหนังสือ Spare “ตัวสำรอง”, <https://www.bbc.com/thai/international-64185915>, [เข้าถึงข้อมูลเมื่อวันที่ 31 มีนาคม 2567]
- โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย. (ม.ป.ป). คู่มือข่าวกรองทางยุทธศาสตร์.
- สมบัติ อารังธัญวงศ์. (2556). การเมืองอังกฤษ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สมาธรรม.
- อัศวินี ประยูรศิริ. (ม.ป.ป). ความรู้เกี่ยวกับข่าวกรองทางยุทธศาสตร์. โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย.
- Grid (2022), Queen Elizabeth II was beloved. The monarchy isn't. What does that mean for King Charles III?, <https://www.grid.news/story/global/2022/09/08/queen-elizabeth-ii-was-beloved-the-monarchy-isnt-what-does-that-mean-for-king-charles-iii/?fbclid=IwAR0GyeCJPbPwbrRkCsW3gNea1jOT5M6zJaF4J9uvU2PE9d9Jy7rGNh0Un4>, [Accessed 20 January 2023]
- HM Treasury, Our plan for growth: science and innovation, https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/387780/PU1719_HMT_Science_.pdf, [Accessed 11 April 2024]
- Nicholas J. Spykman, The Geography of the Peace, (Harcourt,Brace and company:USA, 1944).
- Sir Halford Mackinder, Democratic Ideals and Reality: A Study in the Politics of Reconstruction, (NDU Press: Washington DC, 1942).
- Top Universities (2024), The world's top 100 universities, <https://www.topuniversities.com/student-info/choosing-university/worlds-top-100-universities>. , [Accessed 12 April 2024]
- UK Government (2023), Departments, agencies and public bodies, <https://www.gov.uk/government/organisations>, [Accessed 5 April 2024]
- UK Government (2023), UK Science and Innovation Network, <https://www.gov.uk/world/organisations/uk-science-and-innovation-network>, [Accessed 10 April 2024]
- UK Government (2023), Science, innovation and technology takes top seat at Cabinet table, <https://www.gov.uk/government/news/science-innovation-and-technology-takes-top-seat-at-cabinet-table>, [Accessed 10 April 2024]
- UK Research and Innovation, Our councils, <https://www.ukri.org/councils/>, [Accessed 10 April 2024]
- UK Science & Innovation Network (2015), UK Science and Innovation Network Report, London.
- YouGov, Is the monarchy good or bad for Britain?, <https://yougov.co.uk/topics/politics/trackers/is-the-monarchy-good-or-bad-for-britain>, [Accessed 10 April 2024]